

QUY HOẠCH GIAO THÔNG THÀNH PHỐ HUẾ - XIN ĐỪNG BIẾN ĐƯỜNG THÀNH “ĐÊ”

ThS KTS Võ Tuấn Anh

Khoa Kiến trúc, Trường Đại học Khoa học, Đại học Huế

*“Đường vô xứ Huế quanh quanh
Non xanh nước biếc như tranh họa đồ”*

Hai câu ca dao thật ngắn và cô đọng, nhưng dường như đã khắc ghi nên phần nào hình ảnh của đô thị Huế - Một đô thị ngoài giá trị về di sản còn được nhắc đến với những con đường, những dòng sông - ngọn núi. Ở đó là một bản “hùng ca” của tự nhiên, của non - nước hữu tình và đẹp như những bức tranh, tạo nên những không gian bao la, tĩnh lặng và đầy sức sống.

Theo tiến trình phát triển của lịch sử, quy hoạch và giao thông Huế in đậm nét bởi: Đô thị thời Nguyễn nằm ở phía Bắc sông Hương; Đô thị thời Pháp thuộc nằm ở phía Nam sông Hương. Và hiện nay là các đô thị mới đang dần hiện hữu ở phía Đông Nam thành phố. Các đô thị này hiện là hình ảnh phản ánh sự phát triển cũng như giao thoa lịch sử và văn hóa Huế qua các thời kỳ.

Một khi dân số tăng, việc đô thị hóa để mở rộng thành phố, cũng như kiến tạo thêm chỗ ở cho người dân là điều tất yếu. Thế nhưng, việc quy hoạch và xây dựng đường như đang thể hiện nhiều bất cập. Trong đó việc xây dựng và điều chỉnh cốt độ cao của mặt đường và vỉa hè không tuân thủ theo đặc điểm địa hình thủy văn và đối chiếu các mốc quy hoạch không gian cảnh quan, mà gần như là quyết định duy ý chí, thiếu tính toán và khoa học. Từ đó các con đường của các đô thị mới vô tình tạo ra những “con đê” ngăn

Đường Tố Hữu - Một trong những con đường điển hình được nâng cốt. (Nguồn Internet).

cách, làm đứt gãy mạch thoát nước mỗi khi lũ lụt tràn về. Hậu quả đã khiến cho tổng thể toàn đô thị Huế dễ bị tổn thương mỗi khi có lượng mưa lớn từ đầu nguồn hoặc các đập thủy điện xả lũ. Trong bối cảnh ấy, bài viết là một thông tin tham chiếu để Đô thị Huế có các hướng đi tiếp theo cẩn trọng và bền vững hơn.

I. Thực trạng của những con đường - “đê” và sự đứt gãy mạch thoát nước

Nhìn vào các khu đô thị mới như An Vân Dương - nơi được xem là trục xương sống cho sự phát triển tương lai, người ta dễ dàng

nhận thấy một thực trạng đáng quan ngại. Công tác xây dựng hiện nay đang ưu tiên hàng đầu cho hệ thống mạng lưới giao thông theo cách “làm cứng” hóa bề mặt. Những con đường được đắp cao, phân lô rõ rệt nhưng lại thiếu đi sự kết nối cảm xúc với địa hình tự nhiên. Trong nhiều dự án gần đây, cao độ mặt đường được nâng lên đáng kể so với nền nhà hiện hữu. Giải pháp này thường được triển khai độc lập, thiếu sự đồng bộ với hệ thống thoát nước và quy hoạch nền xây dựng khu dân cư.

Việc nâng đường làm thay đổi hướng và tốc độ dòng chảy bề mặt, khiến nước mưa và nước lũ bị dồn vào các khu vực thấp hơn. Hệ quả là tình trạng ngập sâu và kéo dài tại khu dân cư hai bên đường, gia tăng chi phí cải tạo nhà ở và gây bức xúc xã hội.

Quy hoạch giao thông hiện đại thường đề cao việc xây dựng yếu tố cảnh quan và địa hình trước, đặc biệt là cây xanh và mặt nước. Tuy nhiên, tại Huế, dường như chúng ta đang làm ngược lại. Những con đường mới đang trở thành những “bờ đê” ngăn cách không gian, chia cắt hệ thống thủy đạo vốn là đặc sản của vùng đất này. Thay vì là sợi dây kết nối, giao thông lại đang khiến đô thị trở nên khô cứng và thiếu bản sắc.

II. Hệ quả của việc “biến đường thành đê”

Các tuyến đường có cao độ vượt trội đóng vai trò như vật cản dòng chảy, phá vỡ cấu trúc thủy văn đô thị. Điều này làm giảm hiệu quả của các giải pháp thoát nước khác và gia tăng rủi ro ngập úng trong dài hạn. Sự chênh lệch cao độ lớn giữa đường và không gian xung quanh làm biến dạng mặt cắt đô thị truyền thống, ảnh hưởng đến các mặt sau:

*Xu hướng giao thông xanh trong tương lai
(Nguồn: Netzero.vn).*

- **Nguy cơ ngập lụt cục bộ:** Khi mặt đường được nâng cao hơn so với cốt nền nhà dân và các khu vực xung quanh, nước mưa hoặc nước lũ sẽ không thoát được vào hệ thống cống mà chảy ngược vào nhà dân, gây ngập úng nghiêm trọng hơn ở các khu vực trũng thấp.

- **Ảnh hưởng đời sống người dân:** Các hộ dân có nhà ở thấp hơn mặt đường sẽ gặp khó khăn trong việc đi lại, sinh hoạt, kinh doanh. Việc phải nâng nền nhà theo đường cũng tốn kém chi phí lớn và ảnh hưởng đến kết cấu nhà ở hiện tại.

- **Tác động đến cảnh quan đô thị và văn hóa Huế:** Huế là thành phố di sản với nhiều công trình kiến trúc cổ kính, nhà vườn truyền thống. Việc xây dựng những tuyến đường có cao độ lớn (như những con đê) có thể phá vỡ

cảnh quan, kiến trúc hài hòa vốn có của đô thị, làm mất đi nét đặc trưng “nhẹ nhàng, gần gũi với thiên nhiên” của người Huế.

- **Thiếu đồng bộ hạ tầng:** Mối lo ngại cũng xuất phát từ việc quy hoạch giao thông chưa đồng bộ với hệ thống hạ tầng kỹ thuật khác như thoát nước, cấp điện, cấp nước, thông tin liên lạc,... làm giảm hiệu quả chung của dự án.

III. Một vài giải pháp trong ngắn hạn và dài hạn

Để Huế phát triển mà không đánh đổi bản sắc, quy hoạch giao thông cần chuyển dịch từ tư duy “ngăn nước” sang “dẫn nước”.

- **Thiết kế đường phố có đập tràn hoặc cống thông nước:** Các trục đường lớn và cao quá mức cho phép với đỉnh lũ cần có các mặt tràn thấp tại các khoảng cách phù hợp, để nước có thể tràn qua lúc mưa lũ. Tại những vị trí này ưu tiên đúc bằng các vật liệu bê tông cốt thép để được bền vững. Bên cạnh đó, tại những vị trí hai bên đường là đồng ruộng hoặc hồ, cần đặt các ống cống lớn để thoát nước.

- **Chiến lược “Giao thông xanh và thấp”:** Tại các khu vực lõi di sản và vùng thấp trũng, thay vì nâng cao đường, cần chấp nhận cao độ mặt đường ở mức vừa phải. Trong đó, một là ưu tiên cầu cạn - Thay vì đắp đất tạo nền đường cao, các đoạn tuyến đi qua vùng thoát lũ nên sử dụng thiết kế cầu cạn thấp để nước có thể lưu thông tự do phía dưới; Hai là hệ thống vườn mưa - Tận dụng dải phân cách và vỉa hè để làm các trũng lọc sinh học, thu gom và xử lý nước mưa tại chỗ; Ba là phục hồi hệ thống thủy đạo kết hợp giao thông thủy - Huế có lợi thế về hệ thống sông Hương, sông Ngự Hà, sông An

Cụu. Quy hoạch giao thông không nên chỉ tập trung vào đường bộ. Việc phục hồi giao thông thủy không chỉ giảm tải cho đường bộ mà còn buộc chính quyền phải duy trì việc nạo vét, khơi thông dòng chảy, từ đó giải quyết gốc rễ vấn đề ngập lụt.

- **Kiểm soát điều chỉnh cục bộ:** Phải chấm dứt tình trạng điều chỉnh quy hoạch tùy tiện, “xen cấy” các khu dân cư vào quỹ đất dành cho công viên, mặt nước, làm biến dạng cơ cấu tổng thể chung.

Kết luận

Phát triển đô thị là điều tất yếu, nhưng trong lúc biến đổi khí hậu diễn ra trên toàn cầu, thì công tác quy hoạch và xây dựng cần “tỉnh thức” để việc phát triển đô thị được bền vững. Huế là đô thị mang trong mình những đặc trưng mà “chẳng nơi nào có được”. Vì vậy việc đô thị hóa càng cần cẩn trọng và có những bước đi thấu đáo. Riêng những con đường hiện tại hoặc xây dựng trong tương lai cần được nghiên cứu trên các mốc tham chiếu, và xin đừng biến thành những con “đê”, để Huế mãi là một đô thị của sự tao nhã, hào hoa và đậm nét vương quyền như nó vốn có.

Đường Võ Nguyên Giáp - Nâng cốt cao so với cốt chung quanh.